

KONSTITUTSIYAVIY QADRIYATLAR VA MILLIY SAN'AT RIVOJI UYG'UNLIGI

<https://doi.org/10.70728/orien.v07.i01.025>

Sevinchoy Toshmurod-qizi Rajabova

Ilmiy rahbar: Xusniddin Isomovich Tursunov

qashqarrubob2022@gmail.com

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Maqolada O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida belgilangan konstitutsiyaviy qadriyatlar bilan milliy san'at rivojining uyg'unligi ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda madaniy qadriyatlar va huquqiy normalarning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati, san'at orqali milliy o'zlikni anglash va yosh avlod tarbiyasidagi roli yoritiladi. Shuningdek, globallashuv sharoitida milliy san'atni saqlash va rivojlantirish masalalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Konstitutsiya, konstitutsiyaviy qadriyatlar, milliy san'at, jamiyat taraqqiyoti, ma'naviyat, madaniy meros, huquqiy kafolat

THE HARMONY OF CONSTITUTIONAL VALUES AND THE DEVELOPMENT OF NATIONAL ART

Sevinchoy Toshmurod-qizi Rajabova

Scientific supervisor: Khusniddin Isomovich Tursunov

Shahrisabz State Pedagogical Institute

Abstract: The article provides a scientific and theoretical analysis of the harmony between constitutional values enshrined in the Constitution of the Republic of Uzbekistan and the development of national art. The study examines the impact of cultural values and legal norms on social development, the role of art in shaping national identity and educating youth. Additionally, issues related to the preservation and advancement of national art in the context of globalization are considered.

Keywords: Constitution, constitutional values, national art, social development, spirituality, cultural heritage, legal guarantees

ASOSIY QISM

Jamiyat taraqqiyotini ta'minlashda konstitutsiyaviy qadriyatlar muhim metodologik va g'oyaviy asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu qadriyatlar jamiyat hayotining barcha sohalarini, jumladan, madaniyat va san'at rivojini ham huquqiy va

ma'naviy jihatdan tartibga soladi. O'zbekiston Respublikasida milliy san'at taraqqiyoti Konstitutsiyada belgilangan insonparvarlik, adolat, erkinlik, tenglik va ma'naviy barkamollik tamoyillari bilan uzviy bog'liq holda rivojlanib bormoqda. Shu bois, konstitutsiyaviy qadriyatlar va milliy san'at rivoji o'rtasidagi uyg'unlik masalasi ilmiy-nazariy jihatdan chuqur tahlil etishni talab qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida inson huquq va erkinliklari oliy qadriyat sifatida e'tirof etilgan bo'lib, madaniy hayotda ishtirok etish huquqi ushbu tizimning ajralmas qismi hisoblanadi (1). Mazkur norma milliy san'atning erkin rivojlanishi uchun mustahkam huquqiy zamin yaratadi. San'at faqat estetik hodisa emas, balki shaxsning dunyoqarashi, ijtimoiy faolligi va fuqarolik pozitsiyasini shakllantiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Konstitutsiyaviy qadriyatlarning mohiyati jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirishga qaratilgan bo'lib, bu jarayonda san'at muhim vosita sifatida maydonga chiqadi. Z. Islomovning ta'kidlashicha, huquqiy madaniyat darajasi jamiyatning umumiy ma'naviy rivoji bilan chambarchas bog'liqdir (9). Milliy san'at esa ushbu ma'naviy muhitni shakllantirishda yetakchi rol o'ynaydi.

Milliy san'at o'zida xalqning tarixiy xotirasi, milliy tafakkuri va qadriyatlar tizimini mujassam etadi. Konstitutsiyada madaniy merosni muhofaza qilish davlatning muhim vazifalaridan biri sifatida belgilanishi milliy san'atni asrash va rivojlantirishning huquqiy asosini tashkil etadi (1). Bu holat milliy musiqa, teatr, raqs, tasviriy san'at va xalq amaliy san'atining izchil taraqqiy etishiga xizmat qiladi.

I.A. Karimov milliy ma'naviyat masalasiga to'xtalar ekan, "xalqning o'zligini anglashida san'at va madaniyat hal qiluvchi o'rin tutadi" deya ta'kidlaydi (3). Ushbu fikr milliy san'atni konstitutsiyaviy qadriyatlar bilan uyg'un holda rivojlantirish zarurligini asoslaydi. Chunki san'at orqali konstitutsiyada belgilangan g'oyalar keng jamoatchilik ongiga singdiriladi.

Konstitutsiyaviy qadriyatlar va milliy san'at uyg'unligi jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. San'at ijtimoiy muloqotning samarali shakli bo'lib, turli ijtimoiy qatlamlar o'rtasida o'zaro tushunish va hamjihatlikni mustahkamlaydi. Bu jarayon Konstitutsiyada belgilangan tenglik va bag'rikenglik tamoyillarining amaliy ifodasi hisoblanadi.

Sh.M. Mirziyoyev milliy san'atni rivojlantirish masalasiga alohida e'tibor qaratib, madaniyat va san'atni jamiyat taraqqiyotining muhim drayveri sifatida baholaydi (2). Uning fikricha, konstitutsiyaviy qadriyatlarga tayanmagan madaniy siyosat barqaror natija bera olmaydi. Shu sababli Yangi O'zbekiston sharoitida milliy san'atni rivojlantirish konstitutsiyaviy tamoyillar asosida olib borilmoqda.

Yosh avlod tarbiyasida konstitutsiyaviy qadriyatlar va milliy san'at uyg'unligi alohida ahamiyatga ega. Konstitutsiyada yoshlarni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilangan (1). Ushbu

vazifani amalga oshirishda san'at ta'limi muhim pedagogik vosita bo'lib xizmat qiladi. Musiqa va san'at mashg'ulotlari orqali yoshlarda vatanparvarlik, milliy g'urur va fuqarolik mas'uliyati shakllanadi.

B.To'xtayev va A.Abduqodirov san'atning tarbiyaviy ta'siri haqida so'z yuritarkan, uning shaxs kamolotidagi o'rni uzoq muddatli va barqaror ekanini ta'kidlaydilar (6). Bu holat san'at orqali konstitutsiyaviy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Globallashuv sharoitida milliy san'at rivojini ta'minlash konstitutsiyaviy qadriyatlarga tayanishni talab etadi. Global madaniy oqimlar ta'sirida milliylikni yo'qotmaslik masalasi dolzarb bo'lib bormoqda. R. Yusupov globallashuv sharoitida milliy san'atni saqlab qolish va rivojlantirish konstitutsiyaviy himoya mexanizmlariga tayanishi zarurligini qayd etadi (8).

Milliy san'atning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati ham e'tibordan chetda qolmasligi lozim. Zamonaviy sharoitda san'at va madaniyat kreativ iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. Konstitutsiyada belgilangan ijod erkinligi va mulk huquqi san'at sohasida yangi tashabbuslarning yuzaga kelishiga imkon yaratadi. Bu esa milliy san'atning barqaror rivojiga xizmat qiladi.

A.Qodirov milliy madaniyatni jamiyatning ma'naviy poydevori sifatida baholab, uning konstitutsiyaviy qadriyatlar bilan uyg'unligi jamiyat taraqqiyotining muhim sharti ekanini ta'kidlaydi (5). Ushbu ilmiy yondashuv milliy san'atni rivojlantirishda huquqiy-me'yoriy asoslarning ahamiyatini yanada oshiradi.

Shunday qilib, konstitutsiyaviy qadriyatlar va milliy san'at rivoji o'rtasidagi uyg'unlik jamiyat taraqqiyotining muhim omili hisoblanadi. Ushbu uyg'unlik jamiyatda ma'naviy barqarorlikni ta'minlaydi, yosh avlod tarbiyasini yuksaltiradi hamda fuqarolik jamiyatini shakllantirishga xizmat qiladi. Konstitutsiyada belgilangan qadriyatlar milliy san'at rivojiga yo'naltiruvchi strategik asos bo'lib, ularning amaliy tatbiqi O'zbekistonning barqaror va izchil taraqqiyotini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, konstitutsiyaviy qadriyatlar va milliy san'at rivoji o'rtasidagi uyg'unlik jamiyat taraqqiyotining muhim va uzviy omili hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida belgilangan insonparvarlik, adolat, erkinlik, tenglik hamda ma'naviy barkamollik kabi asosiy tamoyillar milliy san'atning rivojlanishi uchun mustahkam huquqiy va g'oyaviy zamin yaratadi. Ushbu qadriyatlar san'atning nafaqat estetik, balki ijtimoiy, tarbiyaviy va ma'naviy funksiyalarini ham to'laqonli namoyon etishiga xizmat qiladi.

Milliy san'at konstitutsiyaviy qadriyatlarning jamiyat ongiga singdirilishida samarali vosita sifatida namoyon bo'lib, u orqali milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani saqlash va ma'naviy merosni avloddan-avlodga yetkazish jarayoni

ta'minlanadi. Tadqiqot davomida aniqlanganki, san'at orqali konstitutsiyada belgilangan g'oyalar keng jamoatchilikka sodda va ta'sirchan shaklda yetkaziladi, bu esa huquqiy ong va madaniyatni yuksaltirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, konstitutsiyaviy qadriyatlar va milliy san'at uyg'unligi yosh avlod tarbiyasida alohida ahamiyat kasb etadi. San'at ta'limi orqali yoshlarda vatanparvarlik, fuqarolik mas'uliyati, milliy g'urur va estetik did shakllanib, ularning barkamol shaxs sifatida kamol topishiga zamin yaratiladi. Bu holat Konstitutsiyada belgilangan jamiyatning ma'naviy rivojiga qaratilgan strategik maqsadlar bilan to'la mos keladi.

Globallashuv sharoitida milliy san'atni saqlash va rivojlantirish masalasi yanada dolzarb ahamiyat kasb etar ekan, konstitutsiyaviy qadriyatlarga tayanish ushbu jarayonda muhim himoya va yo'naltiruvchi mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Konstitutsiyaviy kafolatlar milliy san'atni global madaniy oqimlar ta'sirida yo'qolib ketishidan asrab, uning zamonaviy shakllarda rivojlanishini ta'minlaydi.

Konstitutsiyaviy qadriyatlar va milliy san'at rivoji o'rtasidagi uyg'unlik O'zbekiston jamiyatining barqaror, ma'naviy yetuk va huquqiy demokratik rivojlanishining muhim sharti hisoblanadi. Ushbu uyg'unlikni izchil ta'minlash davlat siyosati, ta'lim tizimi va madaniyat sohasidagi islohotlarning ustuvor yo'nalishi bo'lib qolishi lozim. Tadqiqot natijalari kelgusida milliy san'atni rivojlantirish va uni konstitutsiyaviy qadriyatlar asosida takomillashtirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. - Toshkent: O'zbekiston, 2021.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Madaniyat va san'at sohasini rivojlantirish to'g'risida"gi Farmon va qarorlari to'plami. - Toshkent, 2018.
5. Qodirov A. Milliy madaniyat va ma'naviy qadriyatlar. - Toshkent: Fan, 2017.
6. To'xtayev B., Abduqodirov A. San'at pedagogikasi va estetik tarbiya. - Toshkent: O'qituvchi, 2019.
7. Xolmatova M. Konstitutsiyaviy qadriyatlar va madaniyat taraqqiyoti masalalari // Pedagogik ta'lim. - Toshkent, 2021. - №4. - B. 52-57.
8. Yusupov R. Milliy san'at va globallashuv jarayonlari. - Toshkent: Akademnashr, 2022.
9. Islomov Z. Huquqiy madaniyat va jamiyat taraqqiyoti. - Toshkent: Yuridik adabiyotlar, 2017.

10. Madaniyat va san'at sohasiga oid normativ-huquqiy hujjatlar sharhi. - Toshkent, 2020.